

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tyrocinium Artis Oratoriæ Sacræ Et Profanæ

Moine, Joseph

Solodori, 1714

6. De Amplicatione rerum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68834)

CAPUT VI.

De Amplificatione rerum.

Amplificatio
rerum quid.

I. **Q**uid ulteriùs inveniendum? Resp. Inventis argumentis, quæ serviunt ad faciendam fidem, seu movendum Intellectum, invenienda sunt insuper, quæ conducunt ad ulteriorem motum voluntatis. Et hæc appellatur Amplificatio rerum, seu gravior quædam affirmatio, quæ brevioribus quibusdam argumentis, artificiosè confertis, auditores, de veritate propositionis per argumenta jam convictos, vehementiùs impellit, ut etiam velint, quod orator persuadere nititur.

II. Nunquid ad hunc finem sufficit, si convictus sit Intellectus? Resp. Non facit huc, an Intellectus & Voluntas sint una tantùm potentia, de quo Philosophi, ut adeò moto Intellectu, mota sit eo ipso Voluntas: breviora hæc argumenta conferunt victoriam certiolem.

III. Undenam hæc argumenta petuntur? Resp. Ex iisdem fontibus, quos pro argumentis, fidem facientibus, supra c. 2. indicavi.

IV. Qui sunt modi illa proponendi? Resp. Decem præcipuè, quos ordine subjungo.

Ejus modi.

I. *Per Definitiones conglobatas*, seu multas ejusdem rei definitiones congestas. Ut: *Historia testis est temporum, lux veritatis, vita memoria, magistra vita, nuntia vetustatis.*

2. *Per Consequentium frequentationē*, qua plura coacervantur, quæ ex aliqua re consequentur. Ut : si pergas multiplicare peccata venialia , imminuentur Dei gratia ; vires animæ infringentur ; oratio, qua aliàs roboramur, vim minorem exseret ; augebuntur contrà vires hostibus ; sollicitationes ad scelera graviora majore impetu ingerentur ; decrescet peccandi horror ; noxam demum lethalem committes. Et Cic. pro Mur. n. 85. Sed quid tandem fiet &c.

3. *Per consictionem Contrariorum*, per antitheses sibi mutuò oppositorum. Cic. II. Catil. n. 10. Hoc verò quis ferre possit, inertes homines fortissimis viris insidiari, stultissimos prudentissimis, ebriosos sobriis, dormientes vigilantibus, &c. Quanam isthæc, audaciàmne vocem, an insaniam ? quanam, inquam, seu audacia seu dementia, quòd homo peccando non vereatur provocare Deum, servus vilissimus Dominum supremum, innumeris affectus beneficiis summum suum benefactorem, judicandus Judicem, imò jam reus supplicii aeterni irritatum scelerum vindicem ?

4. *Per colluctationē Dissimilium*. Cic. in Pis. n. 33. Atque ut tuum latissimum diem cum tristissimo meo conferam, utrum tandem bono viro & sapienti optabilius putas sic exire à patria, ut omnes sui cives salutem, incolumitatem, reditum precentur, quod mihi accidit ; an, quod tibi proficiscenti evenit, ut omnes execrarentur, malè precarentur, unum tibi illam viam & perpetuam esse vellent ? Vide quæ ibi præcedunt à n. 31. An cùm proficiscebamini paludati &c.

5. Per

5. Per conglobationem Causarum & Effectorum. Cic. pro Archia n. 16. Hæc studia adolescentiam alunt, senectutem oblectant, secundas res ornant, adversis persugium ac solatium præbent, delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur. Querere multis modis vexatam esse Provinciam; sed ad causas calamitatis attende. Vigebat in ea ambitio, luxuria dominabatur, segnes erant magistratus, populus ipse molli otiosaque securitate difflebat. Exspectata igitur damna longè graviora exhaurietur ærarium, jacebit spreta religio, cades impunè vitabunt.

6. Per similitudinem & exempla. Ut: Audis Laurentium in candente craticula falso joco insultantem tyranno: crederes non ipsum in igne torreri, sed volutari in rosis, deliciari in convivio. Instructus nempe fuerat eodem spiritu, quo Paulus adversa contra se velut provocavit, Ignatius bestias in suum corpus incitare meditatus est, Apostoli gaudentes à conspectu concilii egressi sunt.

7. Per coacervata Adjuncta Cic. Verr. 7. n. 79. Æstate summa, quo tempore ceteri Prætores obire Provinciam & concursare consueverunt, aut etiam in tanto prædonum metu & periculo ipsi navigare; eo tempore ad luxuriam libidinèque suas, domo sua regia, qua Regis Hieronis fuit, qua Prætores uti solent, contentus non fuit. Tabernacula, quemadmodum consueverat temporibus æstivis, carbasseis intenta velis, collocari iussit in littore, quod est litus in insula Syracusis, post Arethusa fontem, propter ipsum introi-
tum

tum atque ostium portus, amœnosanè & ab arbitris remoto loco.

8. Per Enumerationem partium, S. Ambr. in Lucæ cap. 2. Non solum ab Angelis, & Prophetis, & à pastoribus, sed etiam à senioribus, & Justis, generatio Domini accepit testimonium. Omnis etas, & uterque sexus, eventorumque miracula fidem adstruunt. Virgo generat, sterilis parit, mutus loquitur, Elisabeth prophetat, Magus adorat, utero clausus exultat, vidua confitetur, Justus expectat. Similia exempla infinita possent afferri aut de novo formari. Ut si diceres ab enumeratione, totam Naturam Christo crucifixo compassam. Omnes ætates contribuisse ad ipsius Passionem, omnis conditionis homines, &c. Omnibus nocere luxû, &c.

9. Per Incrementum orationis, quo semper aliquid priore majus sequitur, cum rem attollimus; aut semper minus, cum illam deprimimus, ita ut ultimum sit maximum vel minimum. Cic. pro Rosc. Amer. n. 12. Nisi in hac causa qui vester animus sit, ostendatis, ed prorumpet hominum cupiditas, ut non modò clam, verum etiam hęc in foro, ante tribunal judicis, ante pedes vestros, Judices, inter ipsa subsellia, cades futura sint. Et Verrina 7. n. 169. Facinus est vinciri civem Rom. scelus verberari, propè parricidium necari: quid dicam in crucem tollere? &c. usque ad n. 172. A me tametsi satis habent.

10. Per comparisonem, quando res, quæ tractatur, similiter attollitur vel deprimitur

com-

comparata cum altero. Cic. 1. Catil. n. 3. *An verò vir amplissimus P. Scipio Pontifex maximus T. Gracchū mediocriter labefactantem statum Reip. privatus interfecit, Catilinam verò, orbem terræ cade atq; incendiis vastare cupientem nos Consules perferemus?* Potest ista comparatio etiam traduci ad exempla dissimilia, quod sæpe facit Cicero, ut in 4. Verr. n. 51. *Mithridates in Asia, cum eam Provinciam totam occupasset, Mucia non sustulit hostis, & hostis in cæteris rebus nimis ferus & immanis; tamen honorem hominis, deorum religione consecratum, violare noluit: tu Syracusanos unum diem festum Marcellis impartiri vetuisti, per quos illi adepti sunt, ut cæteros dies festos agere possent.*

Quando adhibenda.

v. Quando talis amplificatio est adhibenda? Resp. Non semper & in re quavis, sed solum in magnis, quæ sunt scilicet alicujus momenti. Sunt autem aliqua *magna ex natura sua*, ut res divinæ ac cælestes, quæ habent causas occultas, quæ sunt præter morem calamitosæ, indignæ, perniciosæ, tristes; vel contra lætæ, optabiles, &c. Alia sunt *magna æstimatione hominum*; ut quæ maximè profunt vel obsunt; item ea, erga quæ præcipua veneratione ducimur, putà Deus, patria, parentes, fratres, liberi, conjuges. Neque tamen omnia statim, quæ hos concernunt, magna sunt; sed an aliquid tale sit, judicandum dicentis prudentiæ relinquitur. Juxta Hermogenem

genem

genem magna censentur, quæ, cum humana sint, inter ipsos tamen homines magni fiunt, ut potentia, generositas, ingenium, fortitudo, victoriæ, triumphi. Cic. pro Ligar. *Nihil habet nec fortuna majus tua, quàm ut possis, nec natura tua melius, quàm ut velis conservare quamplurimos.* Et de Cicer. Vellejus Paterc. l. 2. *Omnia incrementa sua sibi debuit: vir ingenio maximus, qui effecit, ne quorum arma viceramus, eorum ingenio vinceremur.* De eodem Seneca Controv. l. I. *Illud ingenium quod solum pop. Rom. per imperio suo habuit.* Magna item sunt, quæ inter homines referunt aliquid divinum. Sic aliquis PP. Græc. dixit, vitam Christiani esse imitationem vitæ divinæ: alius Latinorum, diligere inimicos esse ultionem divinæ similem. Cic. ibid. *Homines ad deos nulla re propius accedunt, quàm salute hominibus danda.* Rursum Vellejus Paterc. l. 2. de Catone: *Homo virtuti simillimus per omnia, ingenio diis quàm hominibus propior, qui nunquam rectè fecit, ut facere videretur.*

CAPUT VII.

De inventione Affectuum voluntatis in genere.

I. **A**D quid, tanquam primarium caput inventionis, oratoris cura maxime respicere debet? Resp. Ad Affectus voluntatis

Motus Affectuum necessarius.